

III

Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai

„Čia, Sent Klaude, – rašė daktaras Larčas, – su našlaičiais elgiamės taip, tarsi jie būtų karalių kilmės.“

Berniukų skyriuje toks požiūris buvo juntamas ir klausantis jausmingo jo palinkėjimo prieš naktį – savotiško palaiminimo, kasvakar nuskambančio tamsoje, virš eilėmis sustatytų lovų. Daktaras Larčas vaikams labos nakties linkėdavo po knygos skaitymo, o skaityti – nuo to laiko, kai per nelaimingą atsitikimą žuvo Vinklai, – buvo Homero Velzo pareiga. Daktaras Larčas norėjo, kad Homeras labiau pasitikėtų savimi. Kai Homeras daktarui Larčui pasakė, kad jam labai patiko skaityti Vinklams jų safario palapinėje – ir, regis, puikiai sekėsi, nors Vinklai ir užmigo, – daktaras nusprendė, jog berniuką reikia skatinti ugdyti savo gabumus.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais, beveik tuoj pat po to, kai pirmą kartą pamatė gemalą, Homeras Velzas pradėjo berniukų skyriui skaityti „Deividą Koperfeldą“, po dvidešimt minučių kas vakarą, ne daugiau ir ne mažiau; jam pačiam atrodė, kad skaitys tą knygą ilgiau, negu Dikensas ją rašė. Iš pradžių Homeras vis užsikirsdavo, – ir būdavo pašiepiamas kelių bemaž to paties amžiaus berniukų (vyresnių nebuvo), – bet po kurio laiko jau skaitė visai neblogai. Kiekvieną vakarą pats sau pusbalsiu dar pakartodavo įžanginį knygos sakinį. Tai buvo tarytum litanija – kartais, ištaręs tuos žodžius, jis ramiai užmigdavo.

„Ar aš pats savo gyvenime tapsiu didvyriu, ar tas vaidmuo teks kam nors kitam – turės parodyti šie puslapiai.“

„Ar aš pats savo gyvenime tapsiu didvyriu...“ – šnibždėdavo Homeras. Jis prisimindavo, kokios sausos buvo jo akys ir nosis Dreiperių kūryklos kambarėlyje Votervilyje; prisimindavo ir vandens, kuris nunešė Vinklus, purslus; ir šaltą, drėgną, susirietusią gyvybės užuomazgą, negyvą gulinčią jam ant delno. (Tas daiktas, kurį jis laikė rankoje, tikrai negalėjo būti didvyris.)

Po komandos išjungti šviesas, kai seselė Edna arba seselė Andžela jau būdavo paklaususios, ar niekas nenori paskutinį kartą atsigerti vandens ir ar niekam nereikia paskutinį kartą nubėgti į tualetą, – kai tamsoje tebemirksėdavo ką tik užgesintų lempučių šviesos taškeliai ir sugulę našlaičiai arba jau grimzdavo į miegą, arba svajodavo, arba mintyse išgyvendavo Deivido Koperfildo nuotykius, – daktaras Larčas atidarydavo duris iš ligoninės spalvomis išdažyto koridoriaus, kuriame buvo matyti pliki vamzdžiai.

– Labanakt! – sušukdavo jis. – Labanakt, Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai!

(Tas daiktas, kurį Homeras laikė rankoje, nebuvo princas – ir negyveno tiek ilgai, kad taptų karaliumi.)

Paskui – trinkt! – durys užsiverdavo, ir našlaičiai vėl likdavo juodoje tamsoje. Dabar jau su visokiais įsivaizduojamais karališkųjų šeimų nariais. Kokius princus ar karalius jie galėjo būti matę? Apie kokią ateitį galėjo svajoti? Kokie karališkieji globėjai sveikindavo juos sapnuose? Kokios princesės juos mylėdavo? Kokias karalienes jie vesdavo? Ir kada jie pagaliau ištrūkdavo iš tamsos, kuri likdavo su jais, kai Larčas uždarydavo duris, kai nebebūdavo girdėti nueinančios seselės, Ednos arba Andželos, batų girgždėjimo? (Tas daiktas, kurį Homeras laikė rankoje, tikrai nebūtų girdėjęs, kaip girgžda seselių batai, – jo ausytės buvo tokios mažos, susisukusios!)

Homeras Velzas į viską žiūrėjo kitaip. Jis mintyse niekada neišvykdavo iš Sent Klaudo. Meino princai, kuriuos Homeras matydavo,

ir Naujosios Anglijos karaliai, kuriuos įsivaizduodavo, – jie karaliavo Sent Klaudo dvare, niekada niekur nekeliavdavo; neprisirengdavo net nuvažiuoti prie jūros, nebuvo matę vandenyno. Tačiau daktaro Larčo palaiminimas vis dėlto kažkaip pakeldavo nuotaiką net Homerui Velzui, atrodydavo kupinas vilties. Šie Meino princai ir Naujosios Anglijos karaliai, šie Sent Klaudo našlaičiai – kad ir kas jie būtų, vis dėlto yra didvyriai savo pačių gyvenime. Bent jau tai Homeras galėjo įžvelgti tamsoje; bent jau tai daktaras Larčas, tarsi tėvas, jam davė.

Žmogus visada gali elgtis kaip princas, netgi kaip karalius, netgi Sent Klaude. Tikriausiai tai daktaras Larčas ir norėjo pasakyti.

Homeras Velzas įsivaizdavo esąs princas. Jis pakėlė akis į savo karalių: sekė kiekvieną švento Larčo judesį. Vis galvojo, koks šaltas buvo tas daiktas.

– Todėl, kad jau negyvas, tiesa? – paklausė daktaro Larčo. – Todėl ir šaltas, tiesa?

– Taip, – tarė daktaras Larčas. – Tam tikra prasme, Homerai, jis niekada ir nebuvo gyvas.

– Niekada ir nebuvo gyvas, – pakartojo Homeras.

– Kartais, – pasakė daktaras Larčas, – moteris tiesiog negali prisiversti nutraukti nėštumo, ji jaučia, kad kūdikis jau yra kūdikis – nuo pat pirmos kruopelytės – ir kad ji turi jį pagimdyti, nors iš tikrųjų jo nenori ir negali juo rūpintis; tada ji ateina pas mus ir čia pagimdo savo kūdikį. Ir palieka jį mums. Ji pasikliauja mumis; tikisi, kad surasime jam namus.

– Ji pagimdo našlaitį, – tarė Homeras Velzas. – Kas nors turi jį įvaikinti.

– Paprastai kas nors ir įvaikina, – pasakė daktaras Larčas.

– Paprastai, – tarė Homeras Velzas. – Gal.

– Galų gale vis tiek įvaikina.

– O kartais, – tarė Homeras Velzas, – moteris viso to *nedaro*, tiesa? Ji negimdo savo kūdikio.

– Kartais, – pasakė daktaras Larčas, – pastojusi moteris išsyk žino, jog tas vaikas nepageidaujamas.

– Našlaitis, nuo pat pradžių, – tarė Homeras Velzas.

– Galima sakyti ir taip.

– Tada moteris jį nužudo, – pasakė Homeras Velzas.

– Galima sakyti ir taip, – neprieštaravo Vilburis Larčas. – Arba, kitaip tariant, sustabdo jo vystymąsi, kol jis dar netapo vaiku, tiesiog sustabdo. Pirmus tris ar keturis mėnesius vaisius – arba embrionas (tada aš dar nesakau „vaikas“) – pats kaip ir negyvena. Jis tarsi motinos dalis. Dar neišsivystęs.

– Tik truputį pradėjęs vystytis, – tarė Homeras Velzas.

– Pats dar nejuda, – pasakė daktaras Larčas.

– Dar neturi normalios nosies, – prisiminė Homeras Velzas. To daikto, kurį jis laikė rankoje, nei šnervės, nei visa nosis dar nebuvo nuožulni; šnervės – dvi skylutės veide – atrodė nukreiptos tiesiai į priekį, kaip paršiuko.

– Kartais, – tarė daktaras Larčas, – kai moteris labai stipri ir žino, jog niekas nesirūpins jos kūdikiu, jeigu ji pagimdys, kai nenori paleisti to vaiko į pasaulį ir ieškoti jam namų – ji ateina pas mane ir aš visa tai sustabdau.

– Kaip, sakėte, vadinasi tas *sustabdymas*? – paklausė Homeras Velzas.

– Abortas, – pasakė daktaras Larčas.

– Tiesa, – tarė Homeras Velzas. – Abortas.

– O tai, ką tu laikei rankoje, Homera, buvo per abortą išimtas gemalas, – paaiškino daktaras Larčas. – Embrionas, kokių trijų ar keturių mėnesių.

– Išimtas gemalas, embrionas, kokių trijų ar keturių mėnesių, – tarė Homeras Velzas; jis turėjo erzinantį įprotį kuo rimčiausiu balsu kartoti sakinių pabaigas, lyg būtų rengęsis skaityti jas vaikams, kaip „Deividą Koperfildą“.

– Štai kodėl, – kantriai kalbėjo daktaras Larčas, – kai kurios čia ateinančios moterys *neatrodo* nėščios... Embrionas, gemalas, ne toks didelis, kad matytųsi.

– Bet jos vis dėlto *nėščios*, – tarė Homeras Velzas. – Visos moterys, kurios čia ateina. Jos arba rengiasi gimdyti našlaitį, arba nori, kad visa tai sustabdytumėt, tiesa?

– Tiesa, – pasakė daktaras Larčas. – Aš – tik gydytojas. Aš joms padedu, kad viskas būtų taip, kaip jos nori. Priimu našlaitį arba darau abortą.

– Našlaitį arba abortą, – tarė Homeras Velzas.

Seselė Edna kartais paerzindavo daktarą Larčą dėl Homero Velzo.

– Turite naują šešėlį, Vilburi, – sakydavo.

– *Daktare* Larčai, – pridurdavo seselė Andžela. – Kas čia per aidas? Paskui jus sekioja kažkokia papūga.

„Dieve, ar kas tu ten esi, atleisk man, – rašė daktaras Larčas. – Aš iš to vaiko padariau ištikimą savo sekėją, turiu trylikos metų *mokinį*.“

Kai Homerui suėjo penkiolika, „Deividą Koperfildą“ jis skaitė jau taip gerai, kad kai kurios vyresnės mergaitės iš mergaičių skyriaus daktarą Larčą vis klausinėjo, ar nebūtų galima Homero įkalbėti skaityti ir joms.

– Tik vyresnėms? – paklausė Homeras.

– Ne, žinoma, ne tik, – atsakė daktaras Larčas. – Skaitysi visoms.

– Mergaičių skyriuje?

– Na, taip, – tarė daktaras Larčas. – Būtų nepatogu, jei visos mergaitės vaikšiotų į berniukų skyrių.

– Tiesa, – sutiko Homeras Velzas. – Bet ar pirmiau turėsiu skaityti mergaitėms, ar berniukams?

– Mergaitėms, – tarė Larčas. – Mergaitės eina miegoti anksčiau negu berniukai.

– Tikrai? – nustebo Homeras.

– Čia – taip, – pasakė daktaras Larčas.

– Reikės skaityti tą pačią ištrauką? – paklausė Homeras. „Deividą Koperfildą“ jis skaitė jau ketvirtą kartą, garsiai – tik trečią; jau buvo priėjęs šešioliktą skyrių „Aš pasidarau daugeliu atžvilgių kitoks berniukas“.

Tačiau daktaras Larčas – laikydamasis to paties nusistatymo, pagal kurią našlaičiams derėjo skaityti knygas apie našlaičius, – nusprendė, kad našlaitės turėtų klausytis pasakojimų apie našlaites, ir pavedė Homerui mergaičių skyriuje skaityti „Džeinę Eir.“

Homeras iškart pastebėjo, kad mergaitės dėmesingesnės negu berniukai; jos apskritai buvo geresnės klausytojos – tik truputį pakrizendavo jam atėjus ir išeinant. Pamatęs, kad jos klausosi daug atidžiau, Homeras nustebo, nes jam pačiam „Džeinę Eir“ atrodė toli gražu ne tokia įdomi knyga kaip „Deividas Koperfildas“; jis neabejojo, kad Šarlotė Brontė – toli gražu ne tokia gera rašytoja kaip Čarlzas Dikensas. „Palyginti su mažuoju Deividu, – galvojo Homeras, – Džeinė tikra verksnė, žliumba.“ Bet mergaitės mergaičių skyriuje visada prašydavo paskaityti daugiau, dar bent vieną pastraipą – kiekvieną vakarą, kai Homeras nutildavo ir sprukdavo lauk, iš jų korpuso į naktį, bėgte į berniukų skyrių, kur laukdavo Dikensas.

Naktis tarp berniukų ir mergaičių skyrių dažnai atsiduodavo pjuvenomis; tik naktyje ir buvo išlikęs senojo Sent Klaudo atminimas, paslaptingoje tamsoje sklindantys lentspjūvių kvapai ir netgi pakartęs lentspjūvių cigarų dvokas.

– Naktis kartais kvepia mediena ir cigarais, – pasakė Homeras Velzas daktarui Larčui, puikiai prisimenančiam cigarus; daktarą nukratė šiurpas.

Homeras vis pagalvodavo, kad mergaičių skyriuje kvapas kitoks negu berniukų, nors ir ten buvo tokie pat pliki vamzdžiai, ligoninės spalvos ir tokia pat drausmė miegamajame. Viena vertus, mergaičių skyriaus kvapas atrodė saldesnis, malonesnis; kita vertus – šleikštesnis; Homeras nesuprato, kas tai per kvapas.

Berniukai ir mergaitės miegodavo apsirengę labai panašiai – apatiniais marškiniais ir kelnaitėmis, – be to, kai Homeras ateidavo į mergaičių skyrių, šios jau būdavo lovose, užsiklojusios kojas; vienos sėdėdavo, kitos gulėdavo. Tos, kurioms jau ryškėjo krūtys, – tokių buvo nedaug, – paprastai sėdėdavo sukryžiavusios rankas ant krūtinių, kad nebūtų matyti, kokios jos subrendusios. Tik viena iš jų nesidangstė – pati stambiausia ir vyriausia; ji buvo ir stambesnė, ir vyresnė už Homerą Velžą. Būtent ji pernešė Homerą per garsiųjų porinių lenktynių finišo liniją – ta mergaitė, vardu Melonija, turėjusi būti Melodija; ta, kurios krūtis Homeras netyčia palietė, kuri sužnybo jam pimpi.

Skaitymo Melonija klausydavosi atsisėdusi kaip indėnė – ant antklodės; kelnaitės jai buvo mažokos; rankomis ji iširemėdavo į klubus, alkūnes tarsi sparnus atkišdavo į šonus, nemenką krūtinę atstatydavo į priekį; būdavo matyti plikas didžiulio jos pilvo ruoželis. Ponia Grogan, mergaičių skyriaus direktorė, kiekvieną vakarą klausdavo:

– Ar neperšalsi neužsiklojusi, Melonija?

– Ne-e, – atsakydavo Melonija, ir ponia Grogan atsidusdavo – kone sudejuodavo. Tokia, beje, ir buvo jos pravardė: ponia Dejonė. Mergaitėms ponia Dejonė vadovavo pasikliaudama savo gebėjimu priversti jas manyti, kad jos ją skaudina, kai kuo nors kenkia pačios sau ar viena kitai.

– O, kaip man skaudu tai matyti! – sakydavo ji, kai jos susipešdavo, tampydavosi už plaukų, kandžiodavo viena kitai veidą, mėgindavo išspausti akis. – Kaip skaudu!

Toks pasakymas paveikdavo mergaites, kurioms ponia Grogan patiko. Melonijai jos žodžiai nedarė jokios įtakos. Ponia Grogan itin mėgo Meloniją, bet jautė, kad jos pastangos pelnyti Melonijos palankumą eina niekais.

– O, man skaudu matyti, Melonija, kaip tu šaldaisi – neužsiklojusi, – sakydavo ponia Grogan, – pusnuogė. Kaip skaudu!

Tačiau Melonija sėdėdavo kaip sėdėjusi, nenuleisdama akių nuo Homero Velzo. Ji buvo stambesnė už ponią Grogan, per didelė, kad

galėtų toliau gyventi mergaičių skyriuje. Per didelė, kad galima būtų tikėtis, jog kas nors ją išidukrins. „Per didelė, kad būtų *mergaitė*“, – galvojo Homeras Velzas. Melonija buvo aukštesnė už seselę Edną ir už seselę Andželą, beveik tokio pat ūgio kaip daktaras Larčas – ir stora, bet atrodė stangri, nesuglebusi. Nors Homeras Velzas jau kelinti metai nedalyvavo porinėse lenktynėse, jis žinojo, kokia Melonija stipri. Homeras nusprendė kol kas nelenktyniauti, nes nenorėjo būti poruojamas su Melonija, – buvo aišku, kad jį neišvengiamai poruos su ja, kol jis bus vyriausias berniukas, o ji – vyriausia mergaitė.

Skaitydamas „Džeinę Eir“, Homeras stengėsi nežiūrėti į Meloniją; vos į ją žvilgtelėjęs iškart prisimindavo, kaip jo koja buvo surišta su jos. Jis jautė, kad ją piktina jo atsisakinėjimas dalyvauti kasmet rengiamose lenktynėse. Be to, Homeras bijojo, kad ji gali suprasti, jog jam *patinka* jos stambumas, – jog nutukimas jam, našlaičiui, atrodo tarsi koks sėkmės ženklas.

Kai kurios ypač jausmingos „Džeinės Eir“ ištraukos (pernelyg jausmingos, Homero Velzo manymu) daugumai mergaičių išspausdavo ašaras, ponia Grogan graudžiai dūsaudavo ir dejuodavo; tik Melonija, besiklausydama tokių švelnybių, imdavo švokšti – tarsi jausmingumas būtų jai kėlęs sunkiai suvaldomą pyktį.

Išgirdusi ketvirto skyriaus pabaigą, Melonija taip įniršo, kad nebesusivaldė.

– „Ta popietė praslinko ramiai ir harmoningai, – skaitė Homeras Velzas; jam ištarus žodžius „ramiai“ ir „harmoningai“, Melonija ėmė šnypšti, bet jis drąsiai skaitė toliau: – O vakare Besė pasekė man keletą nuostabiausių savo pasakų ir padainavo gražiausių savo dainų, – skaitė Homeras, džiaugdamašis, kad liko tik vienas sakinyš; Homeras matė, kaip kilnojasi plati Melonijos krūtinė. – Net ir man [čiulbėjo mažoji Džeinė Eir] gyvenime kartais pašviesdavo saulelė.“

– „Pašviesdavo saulelė!“ – piktai sušuko Melonija, lyg netikėdama savo ausimis. – Tegu ji ateina čia! Tegu *man* parodo tą saulelę!

– O, kaip man skaudu, Melonija, girdėti tave taip sakant, – tarė ponija Grogan.

– *Saulelė?* – riaumojo Melonija. Mažesnės mergaitės palindo po antklodėmis; kai kurios apsverkė.

– Taip skaudu, kad nežinau, ar ištversiu, Melonija, – dejavo ponija Grogan.

Homeras Velzas išslinko pro duris. Šiaip ar taip, jau buvo perskaitęs visą skyrių. Dabar turėjo skubėti į berniukų miegamąjį. Šįkart mergaičių krizenimas jam išeinant buvo sumišęs su kūkčiojimu ir Melonijos patyčiomis.

– *Pašviesdavo!* – riktelėjo Melonija jam įkandin.

– Mums *visoms* skaudu, – jau tvirtesniu balsu pasakė ponija Grogan.

Lauke naktis Homerui Velzui pasirodė prisigėrusi naujų kvapų. Su pakartusiu pjuvenų ir cigarų dvoku maišėsi aitrus kvėpalų aromatas, tikriausiai vėjo atpučiamas nuo buvusio viešnamio. Be to, ore sklido lyg ir prakaito kvapas. Gal iš bingo kambario? Kažkuo dvelkė ir upė.

Viduje Homero laukė berniukai. Kai kurie mažyliai jau buvo užmigę. Kiti gulėjo plačiai atsimerkę – nelyginant lizduose žiopčiojantys paukščiukai; Homerui atrodė, kad jis puldinėja nuo lizdo prie lizdo, savo balsu maitina tuos paukščiukus, vis prašančius daugiau. Nuo jo skaitymo, kaip nuo maisto, jie netrukus apsnūsdavo, o pats Homeras dar ilgai negalėdavo užmigti. Dažniausiai gulėdavo nesumerkdamas akių ir klausydavosi, kaip tamsiame kambaryje tebeaidi seniai nuskambėjusio kasvakar kartojamo palaiminimo „princai“ ir „karaliai“. Kartais pagalvodavo, kad gal geriau būtų miegoti kūdikių kambaryje, liūliuojamam ritmingo nuolat pabundančių naujagimių verksmo.

Vyresni našlaičiai turėjo visokių erzinančių įpročių. Vienas iš seselės Ednos Džonų Vilburių miegodavo ant klijuotės; Homeras gulėdavo atsimerkęs ir laukdavo, kol išgirs, kaip tas vaikas šlapinasi lovoje. Kartais Homeras naktį jį pažadindavo, nuvesdavo į tualetą,

nukreipdavo į reikiamą pusę mažytį jo pimpuką ir šnibždėdavo: „Daryk, Džonai Vilburi. Daryk *dabar*. Čia.“ Berniukas, pastatytas ant kojų, bet nepabudęs, nesišlapindavo – laukdavo, kol vėl atsidurs ant savo mielosios klijuotės, įprastoje lovos įduboje, šiltoje balutėje.

Retkarčiais, kai būdavo ypač suirzęs, Homeras Velzas naktį tiesiog atsistodavo prie Džono Vilburio lovos ir įsakmiai sušnibždėdavo berniukui į ausį: „Daryk!“ Rezultato sulaukdavo beveik akimirksniu!

Dar daugiau rūpesčių kėlė seselės Andželos sugalvotu vardu pavadintas vaikas, mažasis ligoniukas Fazis Stounas. Fazį kankino nuolatinis sausas kosulys. Fazio akys buvo ašarotos, paraudusios. Jis miegodavo palapinėje, kurioje buvo drėkinamas oras; baterijos sukamas vandens malūnėlis ir smulkius drėgmės lašelius sklaidantis vėdintuvas uždavo visą naktį. Fazio Stouno krūtinė šniokštė tarsi gendantis varikliukas; šlapios, šaltos paklodės, kuriomis vaikas buvo atitvertas, plastėjo nelyginant didžiulio, beveik permatomo plaučio paviršius. Vandens malūnėlio ir vėdintuvo ūžesys, sukrečiantis Fazio Stouno švokštimas – visa tai susiliedavo Homero sąmonėje. Jeigu kuris nors iš tų trijų garsų staiga būtų nutilęs, vargu ar Homeras būtų iškart supratęs, kuriuos du dar girdi.

Daktaras Larčas Homerui sakė manąs, kad Fazis Stounas alergiškas dulkėms; tai, kad berniukas gimė ir kurį laiką miegodavo buvusioje lentpjūvėje, be jokios abejonės, neišėjo jam į gera. Vaikui, sergančiam lėtiniu bronchitu, sunku surasti įtėvius. Kas gi norės vežtis namo kosulį?

Galutinai išvargintas Fazio Stouno kosėjimo, kai trijų Fazio gyvybę šiaip taip palaikančių varikliukų – plaučių, vandens malūnėlio ir vėdintuvo – skleidžiami garsai atrodydavo tiesiog nebesuvokiami, Homeras tyliai nuslinkdavo į naujagimių kambarį. Ten visada būdavo arba seselė Andžela, arba seselė Edna; paprastai jos nemiegodavo – tupinėdavo apie kurį nors mažylį. Tačiau kartais, kai nė vienas kūdikis neverkdavo, snausdavo ir budinti seselė; tada Homeras Velzas ant pirštų galų prastypsendavo pro juos visus.

Sykį jis pamatė naktį naujagimių kambaryje stovinčią vieną iš motinų. Neatrodė, kad ji ieškotų savo kūdikio; apsirengusi vien ilgais ligoninės marškiniais, ji tiesiog stovėjo vidury naujagimių kambario, užsimerkusi, stengdamasi suimti į save visus to kambario kvapus ir garsus. Homeras bijojo, kad ta moteris pažadins ant budėtojos lovos užsnūdusią seselę Andželą. Seselė Andžela būtų labai ant jos supykusi. Iš lėto, kaip, jo manymu, reikėjo vesti lunatikę, Homeras palydėjo tą moterį atgal į gimdyvių kambarį.

Motinos dažnai nemiegodavo, kai Homeras užsukdavo į jas žvilgtelėti. Kartais jis kuriai nors paduodavo stiklinę vandens.

Moterys, kurios atvykdavo į Sent Klaudą darytis abortų, retai kada pasilikdavo nakvoti. Joms reikėjo mažiau laiko, kad atsigautų, negu gimdyvėms, be to, daktaras Larčas pastebėjo, kad joms geriausia atvažiuoti iš ryto, dar neprašvitus, ir išvažiuoti pavakary, kai tik sutemsta. Dieną kūdikių verksmas nebūdavo labai aiškiai girdimas – jį užgoždavo vyresnių našlaičių keliamas triukšmas ir gimdyvių bei seselių pokalbiai. Daktaras Larčas matė, kad nutraukti neštumo atvykusios moterys ypač nuliūsta tik išgirdusios naujagimių riksmą. O naktį – be Džono Vilburio šlapinimosi ir Fazio Stouno kosulio – pabudusių kūdikių verksmas ir pelėdų ūkavimas būdavo vieninteliai garsai Sent Klaude.

Tai pastebėti nebuvo sunku: moterys, atvykusios darytis abortų, dar labiau sunerimsta, išgirdusios riksmą ar kitus naujagimių skleidžiamus garsus. Gimdymo laiko tiksliai nenumatysi, o abortus Larčas visada stengdavosi daryti iš ryto, anksti, kad moterys paskui turėtų visą dieną jėgoms atgauti ir pavakary galėtų išvykti namo. Kai kurioms reikėdavo keliauti gana toli – tokiais atvejais Larčas patarėdavo joms atvažiuoti į Sent Klaudą iš vakaro ir duodavo kokių nors stiprių migdomųjų, kad jos gerai pailsėtų; paskui jos dar turėdavo visą kitą dieną jėgoms atgauti.

Nusprendusios nakvoti ligoninėje, tos moterys niekada nebūdavo guldomos tame pačiame kambaryje, kur gulėdavo būsimos ar

neseniai pagimdžiusios motinos. Homeras Velzas – kai kankinamas nemigos vaikštinėdavo po prieglaudą – matydavo, jog tų viešnių veidai, kai jos miega, neatrodo nei labiau susirūpinę, nei ramesni negu moterų, tuoj gimdysiančių (arba jau pagimdžiusių) savo kūdikius. Kartais Homeras Velzas, žiūrėdamas į miegančių ir negalinčių užmigti moterų veidus, mėgindavo tarp jų įsivaizduoti ir savo motiną. Kur ji nekantravo grįžti – kai apmalš gimdymo skausmas? O gal apskritai nebuvo tokių namų, į kuriuos ji būtų norėjusi grįžti? Ir apie ką, kai ji gulėjo ligoninėje, galvojo jo tėvas – jeigu jis išvis žinojo, kad yra tėvas? Jeigu ji išvis žinojo, kas jis toks.

Moterys Homerą kalbindavo:

- Mokaisi? Nori būti daktaras?
- Ar būsi gydytojas, kai užaugsi?
- Ar tu vienas iš našlaičių?
- Kiek tau metų? Tavęs dar niekas neįsūnijo?
- Tave grąžino atgal?
- Tau čia patinka?

Jis atsakydavo:

- Gal ir būsiu daktaras.
- Žinoma, daktaras Larčas – geras mokytojas.
- Taip: vienas iš našlaičių.
- Beveik šešiolika. *Buvau* atiduotas įsūnyti, tačiau tai man, matyt, netiko.

- Aš *norėjau* sugrįžti.
- Žinoma, patinka!

Viena moteris – jau galudienė, su didžiuliu po įsitempusia antklode pūpsančiu pilvu – paklausė:

- Turi galvoje, kad, jeigu kas nors norėtų tave pasiimti ir įsisūnyti, tu nevažiuotum?
- Nevažiuočiau, – tarė Homeras Velzas. – Taigi.
- Net negalvotum apie tai? – paklausė ta moteris. Jis negalėjo į ją žiūrėti – atrodė, kad ji tuoj sprogs.

– Na, gal ir pagalvočiau, – pasakė Homeras Velzas. – Bet tikriausiai nuspręščiau pasilikti čia, bent jau kol galiu čia padėti... suprantate, galiu būti naudingas.

Nėščia moteris pravirko.

– „...būti naudingas“, – ištarė, tarsi būtų iš Homero Velzo perėmusi įprotį kartoti sakinių pabaigas. Ji nutraukė žemyn antklodę ir pasikėlė marškinius; seselė Edna jau buvo ją apskutusi. Susidėjo rankas ant didžiulio pilvo. – Žiūrėk, – sušnibždėjo. – Nori būti naudingas?

– Taip, – tarė Homeras Velzas, sulaukęs kvėpavimą.

– Niekas nė karto neuždėjo rankos man ant pilvo, kad pajustų vaikelį, tik aš pati. Niekas nenorėjo priglausti ausies ir paklaudyti, – pasakė moteris. – Nereikėtų gimdyti kūdikio, jeigu niekas nenori pajusti, kaip jis spardosi, arba paklaudyti, kaip juda.

– Nežinau, – tarė Homeras Velzas.

– Gal tu nori jį paliesti arba pridėti ausį? – paklausė moteris.

– Gerai, – pasakė Homeras Velzas, uždėdamas ranką ant jos karšto, kieto pilvo.

– Pridėk ir ausį, – patarė moteris.

– Aha, – tarė Homeras.

Jis ausimi labai atsargiai prisilietė prie jos, bet ji staiga smarkiai prispaudė jo veidą sau prie pilvo; ji buvo tarsi būgnas – dzingt! pokšt! Tarsi išilęs variklis – jau išjungtas, tačiau tebespragsintis nuo karščio. Jei Homeras būtų bent kartą buvęs prie vandenyno, būtų supratęs, kad ji kaip potvynis ir atoslūgis, kaip bangų mūša – kaip pirmyn ir atgal siūbuojanti jūra.

– Nereikėtų gimdyti kūdikio, jeigu nėra žmogaus, kuris norėtų užmigti štai čia padėjęs galvą, – sušnibždėjo moteris, tapšnodama tą vietą, prie kurios laikė šiurkščiai prispaudusi Homero veidą. „Kur „čia“?“ – galvojo Homeras, nes ant apvalaus jos pilvo nebuvo patogios vietos galvai padėti, jokio lygaus plotelio tarp krūtų ir pilvo apačios. Krūtys atrodė bent jau minkštesnės, tačiau Homeras žinojo, kad galvą turi laikyti ne ten. Girdėdamas visokius iš moters pilvo

sklindančius garsus ir jausdamas judesius, jis negalėjo patikėti, kad ji išnešiojo tik vieną kūdikį. Homeras Velzas manė, kad ta moteris tuoj pagimdys visą pulką mažylių.

– Nori būti naudingas? – tyliai ašarodama paklausė ji.

– Taip. Naudingas, – tarė Homeras.

– Tai miegok čia, – pasakė moteris.

Jos tebelaikomas jis apsimetė, jog miega, priglaukęs veidą prie to didžiulio ir kieto kaip akmuo būgno. Kad jai nubėgo vandenys, jis išgirdo pirmiau, negu ji pati tai pajuto, – buvo kietai įmigusi. Homeras nuėjo ir pakvietė seselę Edną, nepažadinęs moters, kuri prieš aušrą pagimdė septynis svarus sveriantį kūdikį, mergytę. Kadangi nei seselė Edna, nei seselė Andžela nebuvo įpareigosotos duoti vardus mergaitėms, po kelių dienų vardą jai sugalvojo kažkas iš mergaičių skyriaus – tikriausiai ponia Grogan, kuriai patiko airiški vardai, o jeigu ponios Grogan vardų atsargos tąkart buvo išsibaigusios, tai gal mergaičių skyriaus sekretorė, kuri prastai spausdino mašinėle ir dėl kurios kaltės Melodija tapo Melonija; sekretorė irgi mėgo duoti mažylėms vardus.

Homeras Velzas vėliau taip ir nesurado tos mergaitės tarp daugybės kitų, bet vis ieškojo, tarsi būtų turėjęs vilties, jog galės atpažinti ją vien todėl, kad visą naktį budėjo prie jos motinos, priglaukęs veidą prie krutancio jos pilvo.

Jis niekada jos neatpažins, be abejo. Juk prisiminė tik jos judesius tamsoje, jam po ausimi, ir kažkokį kliurksėjimą. Bet nesiliovė ieškojęs; atidžiai stebėdavo mergaites mergaičių skyriuje, lyg būtų tikėjęsis, kad ji kaip nors išsидуos.

Kartą jis netgi užsiminė apie tą savo slaptą žaidimą kalbėdamasis su Melonija, bet Melonija, kaip visada, tik pasišaipė.

– Ir ką gi ta mažė turėtų padaryti, kad tu suprastum, jog tai ji? – paklausė. – Kaip nors sugurguliuoti? Pabezdėti? O gal spirti tau į ausį?

Homeras Velzas ir pats žinojo, kad tiesiog žaidžia savotišką žaidimą – vienas, su savimi; našlaičiams tokie slapti žaidimai patinka.

Pavyzdžiui, vienas iš seniausių našlaičių žaidžiamų žaidimų yra be jokio pagrindo manyti, kad tėvai nori juos susigrąžinti – kad tėvai jų ieško. Tačiau Homeras juk praleido vakarą su paslaptingosios mergaitės motina; girdėjo, ką ši sakė apie jos tėvą – kad jam visa tai nerūpi. Homeras žinojo, kad paslaptingosios mergaitės tėvai jos *neieško*; gal todėl jis ir nusprendė jos ieškoti. Jeigu ta mažylė užaugs, jeigu ji žais įprastą našlaičių žaidimą, argi nebus geriau, jei *bent vienas* žmogus jos ieškos – nors ir toks pat kaip ji, našlaitis?

Daktaras Larčas mėgino su Homeru pasikalbėti apie Melonijos pyktį.

– Pyktis – juokingas dalykas, – pradėjo pokalbį daktaras, iš tikrųjų įsitikinęs, kad pyktis *nebūna* juokingas.

– Na, aš irgi manau, jog ta pastraipa, kur rašoma apie saulelę, na... skystoka, – tarė Homeras. – Tokias vietas skaitydamas net nusipurtai, tačiau Džeinė būtent taip ir pasakytų, ji taip ir kalba. Tai ką čia pakeisi? O Melonija tiesiog *įsiuto*.

Daktaras Larčas žinojo, kad Melonija – viena iš nedaugelio Sent Klaude tebegyvenančių našlaičių, gimusių ne prieglaudoje. Vieną ankstų rytą ją, ketverių ar penkerių metų mergaitę, kažkas tiesiog paliko prie ligoninės durų; ji visada atrodė per didelė pagal savo amžių, todėl niekas negalėjo tiksliai pasakyti, kiek jai tada buvo metų. Melonija prakalbo tik sulaukusi aštuonerių ar devynerių. Iš pradžių Larčas manė, kad ji, ko gero, protiškai atsilikusi, bet paskui paaiškėjo, kad ne.

– Melonija visados buvo pikta, – pasakė Homerui daktaras Larčas. – Nieko nežinom nei apie jos tėvus, nei apie kūdikystę; gal ir ji pati nežino, iš kur tas pyktis. – Larčas galvojo, ar reikia Homerui Velzui sakyti, kad Melonija buvo įdukrinta ir grąžinta atgal į prieglaudą dar daugiau kartų negu jis. – Melonijai nelabai sekėsi globėjų namuose, – atsargiai tarė daktaras Larčas. – Jeigu tau kada pasitaikytų proga jos paklausinėti, ką ji ten išgyveno... jeigu ji išvis norės apie tai kalbėti... gal jai ir pavyktų atsikratyti bent dalelės to savo pykčio.

– Paklausinėti, ką ji išgyveno... – tarė Homeras Velzas, purtydamas galvą. – Kažin... Niekada nemėginau su ja *kalbėtis*.

Daktaras Larčas jau gailėjosi, kad išsakė tą mintį. Gal Melonija prisimins savo pirmuosius globėjus ir papasakos Homerui apie juos; jie pasiuntė ją atgal į prieglaudą, nes ji atseit įkando jų šuniui, susigrūmusi su juo dėl kamuolio. Globėjai jaudinosi ne tik dėl tų grumtynių; jie pareiškė, kad Melonija šunį kandžiojo nuolat. Ištisas savaites po to atsitikimo ji vis prisėlindavo prie vargšo gyvulėlio ir staiga užpuldavo jį ėdantį arba kur užsnūdusį. Melonija buvo apkaltinta, kad išvarė šunį iš proto.

Iš antrųjų ir trečiųjų globėjų namų Melonija pabėgo; esą tų šeimų vyrai – arba tėvai, arba broliai – prie jos priekabiavo. Ketvirtieji globėjai tvirtino, kad pati Melonija lytiškai priekabiavo prie kito vaiko – jaunesnės mergaitės. O dėl penktųjų globėjų, tai tie situoktiniai po kurio laiko išsiskyrė – dėl Melonijos santykių su galimu tėviu; žmona sakė, kad jos vyras suvedžiojo Meloniją, o šis dievagojosi, kad pati Melonija sugundė („tiesiog užpuolė“) jį. Melonija nė nemėgino išsisukinėti. „Niekas manęs nesuvedžiojo ir nesuvedžios!“ – išdidžiai pareiškė poniai Grogan. Apie šeštąją globėjų porą galima pasakyti tik tai, kad vyras netrukus po Melonijos atvykimo į jų namus mirė nuo širdies priepuolio, o žmona gražino mergaitę atgal į Sent Klaudą, nes nesijautė galėsianti auginti ją viena. (Melonija poniai Grogan tik tarstelėjo: „Tai jau tikrai! Kur ji galės!“)

Staiga daktaras Larčas pagalvojo, kad Homeras gali visa tai išgirsti iš pačios Melonijos, ir gerokai sunerimo. Jis baiminosi, kad bus padaręs Homerą Velzą savo mokiniu, padedančiu dirbti sunkų darbą Sent Klaude; kita vertus, daktaras Larčas kartais negalėdavo atsisipirti norui apsaugoti tą berniuką nuo nemalonios tikrovės.

Kaip ir galima buvo tikėtis, seselė Andžela sakė, kad Homeras Velzas tikras angelas, o seselė Edna, savaime suprantama, vis šnekėjo, koks jis tobulas ir tyras, tačiau daktarui Larčui nerimą kėlė tai, kad Homeras nuolat mato likimo nuskriaustas moteris, kurioms reikia

Sent Klaude teikiamų paslaugų, – tas išeinančias motinas, į kurias žiūrėdamas – ir klausydamasis jų gyvenimo istorijų – berniukas, be abejo, mėgina įsivaizduoti savo motiną. O tos susirūpinusios švariai išgrandytos moterys, kurios išeina nepalikusios nieko (tik „apvaisinimo padarinius“), – kokį įspūdį berniukui daro jos?

Homeras Velzas buvo gero, atviro veido; turėdamas tokį veidą, nieko nenuslėpsi, jame matyti visi jausmai, visos mintys – taip pat, kaip medžių neužstotame ežere atspindi visoks oras. Norėjosi paimti Homerą už rankos, žiūrėti jam į akis ir viską išsipasakoti; daktaras Larčas nerimavo dėl kai kurių dalykų, kuriuos Homeras galėjo išgirsti besiklausydamas moterų gyvenimo istorijų, – ne tik dėl to, kas buvo šlykštu, bet ir dėl daugybės galimų pamąstymų bei pasiteisinimų.

O dabar dar Melonija, neabejotinai įtakinga mergaičių skyriaus sunkiasvorė, sutrikdė berniuką savo pykčiu, kuris, daktaro Larčo manymu, buvo tik pradžia, ledkalnio viršūnė, menka tos merginos galių dalelė; jos galimybės auklėti Homerą Velzą atrodė siaubingos ir milžiniškos.

Prisidėti prie Homero auklėjimo Melonija nusprendė jau kitą vakarą, kai jis vėl turėjo skaityti knygą mergaičių skyriuje. Homeras atėjo anksti (tikėjosi anksčiau ir išeisias), bet pamatė, kad mergaičių miegamajame baisi netvarka. Daugelis mergaičių dar negulėjo lovose – kai kurios, išvydusios jį, ėmė spiegti; jų kojos buvo plikos. Homeras suglumo; stovėjo po palubėje kabančia elektros lempute ir nesėkmingai dairėsi jam visuomet malonios ponios Grogan, abiem rankom spausdamas prie savęs „Džeinę Eir“, – tarsi būtų bijojęs, kad įsišėlusios mergaitės ją iš jo atims.

Jis pastebėjo, kad Melonija jau sėdi savo įprasta poza, kaip visada pusnuogė. Sutikęs jos skvarbų, bet jokios nuomonės nereiškiantį žvilgsnį, Homeras vis suko akis į šalį, arba žemyn, arba į savo rankas, laikančias knygą.

– Ei, tu, – pasakė Melonija – ir jis išgirdo, kaip visos kitos mergaitės tuoj pat nuščiuvo. – Ei, tu, – pakartotojo Melonija. Pažvelgęs

į ją, Homeras pamatė, kad ji atsiklaupusi ant lovos ir atkišusi jam didžiausią nuogą užpakalį, kokį tik jis kada buvo regėjęs. Ant vienos įsitempusios jos šlaunies tamsavo kažkoks melsvas šešėlis (gal mėlynė); tarp kraupiai atrodančių sėdmenų, lyg tarp išsipūtusių skruostų, buvo tamsus taškas – tarsi į Homerą žiūrinti akis. – Ei, *Saulele*, – pašaukė Melonija Homerą, nuraudusį kaip tekanti ar besileidžianti saulė. – Ei, *Saulele*, – meiliai sušnibždėjo, duodama našlaičiui Homerui Velzui savo pačios sugalvotą vardą: *Saulelė*.

Kai Homeras daktarui Larčui papasakojo, ką Melonija jam padarė, daktaras Larčas suabejojo, ar buvo protinga liepti Homerui skaityti ir mergaičių skyriuje. Kita vertus, Larčas suvokė, kad leisdamas berniukui nebedirbti to nemalonaus darbo savotiškai pažemintų jo pareigas; Homeras, ko gero, jaustųsi pralaimėjęs. Našlaičių prieglaudoje reikia būti ryžtingam; pajutęs, kad jam trūksta ryžto, – kai reikėdavo apsispręsti dėl Homero Velzo, – Vilburis Larčas suprasdavo, jog išgyvena normalius tėviškus jausmus. Mintis, kad leido sau tapti tėvu ir kankintis dėl tėviško neryžtingumo, daktarą Larčą taip slėgė, kad jis tuoj pat imdavo ieškoti išganingos eterio teikiamos ramybės, – eterio jam prireikdavo vis dažniau.

Sent Klaudo prieglaudoje nebuvo užuolaidų. Ligoninės vaistinė buvo kampinis kambarys, su langais į pietus ir į rytus; kaip tik dėl to lango į rytus, seselės Ednos nuomone, daktaras Larčas taip anksti ir keldavosi. Atrodydavo, kad ant baltos geležinės ligoninės lovos niekas nė nebuvo prigulęs; daktaras Larčas paskutinis eidavo miegoti ir pirmas pabusdavo – todėl ir sklido kalbos, kad jis išvis niekada nemiega. Niekas neabejojo, kad jeigu jis kada ir snusteli, tai ne kur kitur, tik vaistinėje. Naktimis jis rašydavo, sėdėdavo prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete. Abi seselės jau seniai buvo pamiršusios, kodėl tas kambarys vadinamas seselės Andželos kabinetu; tai buvo vienintelis kabinetas Sent Klaudo prieglaudoje ir daktaras Larčas visada ten rašydavo. Kadangi vaistinė buvo jo